

Skifter – udenfor København

Det skal du vide, før du starter:

Navnet på den, der er død
Tidspunkt og sted for dødsfaldet

Hvornår døde den, du vil finde et skifte efter?

Før 1851

Efter 1851

Efter 1919

Findes på arkivalieronline.dk

Skal bestilles i Daisy

Du skal kende afdødes stilling for at finde skiftet.

Fæstebønder og ansatte på godset skiftede hos godsejeren eller amtstuen (for krongods). Selvejere, godsejere og indsidere skiftede hos retsbetjenten (og i amtet indtil 1793). Købstadsborgere skiftede hos byfogeden (retsbetjentarkiver).

I ældre tid var der desuden en række "specialskifteretter", for fx skolelærere, præster, degne og hærens & søens folk. En del af disse specialskifter findes ikke på arkivalieronline.dk. (Se også bagsiden).

I hæftet *Noget om skifter* kan du læse mere om, hvem der skiftede hvor.

Der er skiftet hos Birkedommeren, Herreds- eller Byfogeden - samlet kaldet retsbetjenten.

På www.digdag.dk kan du finde den myndighed der behandlede skifter for netop den egn og tid, du søger. Eller du kan bruge opslagsværket *Trap Danmark* (reol 5).

På arkivalieronline.dk skal du altid starte i navneregisteret. Henvisningen heri er til en skifteprotokol og et sidetal (pag. x) i denne protokol. Disse protokoller er også på arkivalieronline.dk

De oplysninger, du finder i protokollerne, er ofte suppleret af skiftedokumenter. Hvis dette skiftemateriale er bevaret, findes det ikke på arkivalieronline.dk. Det skal du finde under den enkelte skiftemyndighed på www.sa.dk/daisy, hvor det kan bestilles frem til læsesalen.

Der er skiftet hos dommeren, dvs. den lokale skifteret.

Når du søger i Daisy, er det ofte nok at skrive fx: "Slagelse skifte" i første søgerubrik.

Skifteretterne har givet deres bøger og papirer vedrørende skifterne forskellige navne, hvorfor der ikke er én opskrift til at finde alle skifter.

Start i et navneregister - eller i dødsanmeldelsesprotokollen, når du kender datoen for dødsfaldet.

På bagsiden kan du se sagsgangen i en skiftesag. Det kan hjælpe dig til at finde de rette skifteprotokoller.

Du kan få mere hjælp i det lille hæfte *Noget om Skifter* hvor du kan blive klogere på ord fra skifter, skiftemyndighederne og på hvad skifter kan bruges til.

*Bemærk

Du kan søge om speciel tilladelse til at benytte skifter, der er mellem 50 og 75 år gamle. Det kræver kun at du, udfylder og afleverer et ansøgnings-skema, når du kommer på læsesalen. Tilladelsen gives straks, og du kan se skifterne på læsesalen.

Skifter

Både Danske Lov fra 1683 og tidligere love har haft regler for, hvem der kan arve og for, hvordan og hvornår man bør holde skifte. Danske Lov påbød indførelse af skifteprotokoller - det kom dog først til at gælde for godsejernes skifteretter fra 1719. Især fra købstæder og krongodser kan man dog finde skifter, der går tilbage til begyndelsen af 1600-årene - eller endnu længere.

I 1790 og 1792 kom forskellige forordninger om skifteværnsnets indretning og om arveafgift. Det betød, at alle dødsfald i princippet skulle registreres af skiftemyndighederne. I årene omkring år 1800 blev der desuden "ryddet op" i skifteværnsnet, og mange af de små specielskiftemyndigheder, forsvandt. Herefter skiftede gejstlige, skolelærere og militæret folk, det samme sted som deres naboer.

I 1817 blev godsejernes ret til at holde skifte begrænset kraftigt - og fra 1851 faldt den helt væk. Efter 1851 skal man derfor altid lede efter et skifte i arkivet fra den retsbetjent som havde jurisdiktionen, der hvor dødsfaldet skete. Dvs. herreds- eller byfogeden eller birkedommeren.

Retsreformen i 1919 betød at alle skifter herefter behandledes hos dommeren. Alle retskredse har særlige afdelinger - skifteretter - der behandler skifter.

Find skiftemyndigheden

På www.digdag.dk kan du, med få klik, finde den skiftemyndighed der har behandlet skifter på netop den egn og tid du søger.

På læsesalen (reol 5) finder du opslagsværkerne *Nørlits* og *Trap Danmark*. Her kan du slå de enkelte landsbyer og egne op, og se hvilke godser, retsbetjens- og retskredse de hører til, på forskellige tidspunkter. Der findes desuden navneregistre til flere af godsernes og andre myndigheders skifter. De står i selvbetjeningsmagasinet, reol 9.

Følg sagsgangen

Skiftemyndighederne giver over tid og sted forskellige kaldenavne til deres serier af skifteprotokoller. Følg disse 3 gode råd, når du arbejder med skifter:

Start i navneregisteret eller i dødsanmeldelsesprotokollen.

Skriv alle henvisningerne nøje af. Tag gerne fotos, og gem en kopi af siden på din PC, når du arbejder på www.arkivalieronline.dk.

Hold sagsgangen i en skiftesag in mente, nemlig:

- **Anmeldelse af dødsfaldet.** Dødsanmeldelsesprotokollen er det første sted dødsfaldet registreres. Her står afdødes navn og stilling, tid og sted for dødsfaldet og hvem der anmeldte det.
- **Forsegling og registrering af boet.** Forseglingsprotokollen konstaterer, hvilke værdier, der tilhørte den afdøde, og hvem der skal arve. Registreringsprotokollen opremser - mest udførligt i ældre tid - den afdødes ting og værdier. Forseglingen og registreringen kan være ført i den samme eller to forskellige protokoller.
- **Behandling af skiftet.** Behandlings- eller skifteprotokollen fortæller, hvem der arver hvad, hvor meget skifteforretningen koster og hvilke udgifter boet har haft, fx til begravelsen.
- **Ekstra skiftedokumenter?** Skifteprotokollerne suppleres til tider af skifte-dokumenter. Det kan være regninger fra begravelsen, korrestandance fra arvinger eller andre bilag vedrørende boet.

Skifter efter 1919

Skifteretterne har ofte opdelt sagerne efter, hvordan boet blev behandlet. Vær opmærksom på, at skiftet måske skal findes i særskilte arkivserier med fx *eksekutorboer*, *private skifter* og *uskiftet bo*.

Rigsarkivet har skifter fra hele landet på mikrofilm

De originale skifter fra Jylland og Fyn findes på de respektive landsarkiver. Men mange skifter fra godser, special-myndigheder og vestdanske skiftemyndigheder er filmede, og kan ses på Rigsarkivets mikrofilmslæsesal. Nogle står fremme til selvbetjening, andre skal bestilles i Daisy, og ekspederes indenfor en time.

For at finde de filmede skifter skal du bruge filmregistraturene, der står i ringbind på filmlæsesalen:

Filmfortegnelse 3: Skifter private godser,

Filmfortegnelse 5: Diverse

Ringbind fra hvert af de øvrige landsarkiver, med oversigter over filmede arkivalier.